

Перелік використаних джерел

1. Форсайт економіки України: середньостроковий (2015-2020 роки) і довгостроковий (2020-2030 роки) часові горизонти: наук. керівник проекту акад. НАН України М. З. Згуровський / Міжнародна рада з науки (ICSU); Комітет із системного аналізу при Президії НАН України; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»; Інститут прикладного системного аналізу НАН України і МОН України; Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку. Київ : НТУУ «КПІ», 2015. 136 с.
2. Вища освіта: Інформаційно-аналітичний портал про вищу освіту в Україні та за кордоном: веб-сайт. URL: <http://vnz.org.ua/statti/9945-rezultaty-doslidzhennja-ukrayinskym-studentam-ne-vystachae-motyvatsiyi-dlja-navchannja>

УДК 338.46

Фармега Юрій

студент групи ПФМ-61

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Винник Тетяна

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Yurii Farmeha

student of group PFm-61

Tenopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Tetiana Vynnyk

PhD (Economics), Docent

Associate Professor Department of Economics and Finance
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ДІЯЛЬНІСТЬ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ THE IMPACT OF COVID-19 PANDEMIC ON THE ACTIVITIES OF MUNICIPAL CORPORATIONS

Сучасні проблеми потребують сучасного вирішення. В наш час основною загрозою є глобальна фінансова криза, яка, станом на жовтень 2020 р., перебуває в активній фазі. Криза розпочалася із падіння фінансових ринків через швидкість поширення нового вірусу Covid-19 – у другій половині лютого 2020 р. індекс Dow Jones Industrial Average впав більш ніж на 12%, що стало найбільшим п'ятиденним падінням з часу фінансової кризи 2008 року, і цей потік знищив понад 6 трильйонів доларів зі світових запасів [5].

Загальноприйняте трактування фінансової кризи як глибокого розладу функціонування основних складових фінансової системи країни [6] є дещо одностороннім. Фінансова криза - це соціально-економічне явище, причинами якого є неготовність населення та підприємств до нових умов розвитку економіки та неефективного механізму регулювання співвідношення виробництва і грошово-фінансової системи зі сторони держави [7].

До основних причин виникнення кризи в наш час, в умовах пандемії коронавірусу Covid-19, належать: скорочення валового внутрішнього продукту країн світу через простій

виробництва, скорочення експортно-імпортних операцій, закриття кордонів для туристів, а відтак і скорочення надання послуг, і припливу іноземного капіталу.

Згідно оприлюднених даних Державною службою статистики України [4], ВВП у I кварталі 2020 році порівняно з попереднім кварталом (з урахуванням сезонного фактору) зменшився на 0,7%, а порівняно з I кварталом 2019 року – на 1,3%, у II кварталі 2020 році порівняно з попереднім кварталом (з урахуванням сезонного фактору) - зменшився на 9,9%, а порівняно з II кварталом 2019 року. – на 11,4% (див.рис.1).

Рисунок.1 Зміна обсягу ВВП України протягом 2019 року та 1-2 кварталу 2020 року
Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [4]

Тенденція до скорочення ВВП є негативним явищем, адже обидві сторони кризи – фінансова і соціальна – мають кореляційний зв'язок. В результаті таких змін відбувається зниження платоспроможності населення, що призводить до зменшення попиту на виготовлені товари та послуги, як зі сторони населення України, що, в свою чергу, скорочує пропозицію та пришвидшує подальше падіння ВВП.

Фінансова криза зачіпає усі сфери економіки, не є виключенням і діяльність комунальних підприємств. Однією із проблем таких підприємств є збільшення обсягів поточної дебіторської заборгованості, що призводить до скорочення кількості оборотів активів і унеможливує здійснення нормального функціонування.

Поточна дебіторська заборгованість – сума, що виникає в процесі нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу [3]. При неефективному управлінні дебіторською заборгованістю зростає період її повернення і настає криза взаємонеplateжів. У періоди невизначеності та нестабільності, частина споживачів комунальних послуг відкладає на майбутнє оплату за спожиті блага або погашає лише частину боргу, зберігаючи кошти для інших, на їх думку більш життєво необхідних, потреб. Так, згідно даних Державної служби статистики України, заборгованість українців за централізоване водопостачання та водовідведення у березні 2020 року, яка становила 5,0 млрд. грн., у серпні 2020 року зросла до 5,7 млрд. грн. [7].

Крім вищенаведеної, ще однією причиною зростання поточної дебіторської заборгованості, як наслідок фінансової кризи і ослаблення банківської системи, є штучне збільшення періоду розрахунків між споживачами послуг та підприємством, коли погашення боргу відбувається готівковими коштами.

Зрозуміло, що менеджмент підприємства повинен застосовувати дієві заходи для стимулювання дисциплінованості споживачів і скорочення їх зобов'язань перед

підприємством. Проте, Згідно Закону України № 3219 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникнення і поширення коронавірусної хвороби (COVID-19)», який було прийнято Верховною Радою України 17.03.2020 року, забороняється застосовувати нарахування та стягнення штрафів і пені за несвоєчасну оплату комунальних послуг, що були запровадженні на період встановлення карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19), та протягом 30 днів з дня його відміни [2].

Зважаючи на ситуацію, що склалася сьогодні не лише в Україні, а й у світі загалом, вважаємо, що найбільш ефективним способом управління дебіторською заборгованістю є її реструктуризація.

9.06. 2020 року народні депутати зареєстрували законопроект № 3613 «Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення порядку погашення заборгованості споживачів з оплати житлово-комунальних послуг» [1]. Даний законопроект, у разі ухвалення, передбачає обов'язкову реструктуризацію заборгованості населення, якщо сума заборгованості є більшою за суму, що визначена Урядом за кожним видом житлово-комунальних послуг, станом на 01.10.2020, терміном до 5 років при умові, що загальна сума платежів (поточних та платежів по погашенню реструктуризованої заборгованості) не повинна перевищувати 25% доходів для субсидіантів і 20% – для пенсіонерів та інших осіб, які отримують будь-які види соціальної допомоги [8].

Отже, в такій ситуації комунальним підприємствам для недопущення погіршення фінансового стану та настання банкрутства, потрібно підтримувати ліквідність, насамперед, шляхом ефективного управління дебіторською заборгованістю.

Перелік використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення порядку погашення заборгованості споживачів з оплати житлово-комунальних послуг : Проект Закону від 09.06.2020 № 3613. URL:http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69064

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникнення і поширення коронавірусної хвороби (COVID-19) : Закон України від 17.03.2020 №530-IX. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-20#Text>

3. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку : Наказ Міністерства фінансів від 08.10.99 р. №237. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>

4. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

5. Коронавірус продовжує відбирати багатство у мільярдерів: що втратили найбагатші за тиждень. Дзеркало тижня. Україна. 29 лютого 2020. URL: https://zn.ua/ukr/WORLD/koronavirus-prodovzhuye-vidbirati-bagatstvo-u-milyarderiv-scho-vtratali-naybagatshi-za-tizhden-340163_.html;

6. Проноза П. Систематизація визначення поняття «Фінансова криза» та класифікація її видів. Світ фінансів. 2014. Вип.1. 27-36 с. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/5039/1/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B7%D0%B0%20%D0%9F..pdf>;

7. Тивончук І.О., Стецюк П.І. Проблеми економіки та управління, Фінансові кризи: аналіз причин та механізмів їх прояву. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2011. № 698. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/10914/1/16.pdf>

8. Урядовий портал. Мінрегіон роз'яснив основні положення законопроекту щодо реструктуризації заборгованості споживачів за спожиті житлово-комунальні послуги. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minregion-rozyasniv-osnovni-polozhennya-zakonoproektu-shchodo-restrukturizaciyi-zaborgovanosti-spozhyvachiv-za-spozhyti-zhitlovo-komunalni-poslugi>